

ประวัติศาสตร์ไทย หลายชาติพันธุ์

สุจิตต์ วงษ์เทศ

ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์ สุจิตต์ วงษ์เทศ

ประวัติศาสตร์ไทย หลายชาติพันธุ์

สุจิตต์ วงษ์เทศ

ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์ • สุจิตต์ วงษ์เทศ

พิมพ์ครั้งที่ 1 : ตุลาคม 2568

ราคา 320 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
สุจิตต์ วงษ์เทศ. ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์.

กรุงเทพฯ : มติชน, 2568. 376 หน้า.

1. มานุษยวิทยากับประวัติศาสตร์ -- ไทย. I. ชื่อเรื่อง.

959.3

ISBN 978-974-02-1985-9

สำนักพิมพ์มติชน | www.matichonbook.com

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คณะนาค, สุพจน์ แจ้งเร็ว, ฐจิรพันธ์ ทิมวัฒน์

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์ : มณฑล ประภากรเกียรติ

รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : ประภาพร ประเสริฐโสภาก, หทัยชนก ชิวโมกะ

บรรณาธิการอาวุโส : สุภชัย สุชาติสุธาสรรณ • บรรณาธิการบริหาร : ปกรณ์เกียรติ ติโรจนวานิช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ธีรพล บัวกระโทก • ออกแบบปก-ศิลปกรรม : เวียนแก้วการพิมพ์

ประชาสัมพันธ์และการตลาด : ปรางค์ทิพย์ พงศ์เจตน์พงศ์, สมิต ชินดำ,

โบนิสา ศรีสิงห์, อรจิรา วงศ์รัตนะไพศาล

จัดทำโดย : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชน 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2000, 2108

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ 1

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3360

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannarueman Rd., Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

 matichonbook @matichonbook

 @matichonbook @matichonbooks matichonbook

ในกรณีที่หนังสือมีข้อผิดพลาดจากการพิมพ์ เช่น หน้าขาดหาย หน้าซ้ำ หน้าสลับ เข้าเล่มกลับหัว
กรุณาติดต่อมาที่ email: matichonbook.sales@gmail.com หรือ inbox matichonbook เพื่อขอเปลี่ยนแปลงใหม่

สั่งซื้อหนังสือจำนวนมากในราคาพิเศษ ติดต่อที่ บริษัทงานดี จำกัด โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3353

ฝ่าย MATICHON PREMIUM PRINT : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) รับผิดชอบสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2419, 2424 email: print.matichon@gmail.com Matichon Premium Print

สารบัญ

คำนำ	8
บทนำ	12
1. ชุมชนเริ่มแรกหลายชาติพันธุ์	22
2. การค้าเริ่มแรกกระยะไกลทางทะเล	127
3. การค้าและศาสนา-การเมือง	156
4. ชุมทางการเมืองค่านานาชาติ	265

คำนำ

ประวัติศาสตร์ไทยจากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง
มีจำกัดมากดังนี้

1. ถูกหล่อหลอมกล่อมเกลามาแล้วถูกครอบงำให้ท่องจำ
ตั้งแต่เข้าระบบโรงเรียน ด้วยประวัติศาสตร์เชื้อชาติของ
คนไทย ชนชาติไทย “เชื้อชาติไทย สายเลือดบริสุทธิ์”
มีถิ่นกำเนิด “อัลไต-น่านเจ้า” และกรุงสุโขทัยราชธานี
แห่งแรก

2. ถูกตั้งคำถามครั้งแรก ว่า“บรรพบุรุษของไทย
เป็นใคร” ในกิจกรรมสัมมนาวิชาการประวัติศาสตร์
โบราณคดี ที่ท้องพระโรงวังท่าพระ เมื่อเข้าเรียนปีแรก
ที่คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2507

จากนั้นถูกกระตุ้นให้สงสัยในข้อมูลประวัติศาสตร์
โบราณคดีจาก อ. ศรีศักร วัลลิโภดม ทั้งในห้องเรียน
และนอกห้องเรียนเกือบทั่วประเทศ

3. ฎกระเบิดเปิดแผนคิदनอกระบบจากหนังสือ *ความเป็นมาของคำสยาม, ไทย, ลาวและขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ* ของจิตร ภูมิศักดิ์ (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2519)

จากนั้นฎกกระตุ้นด้วยคำถามและความสงสัยเพื่อ “ซ่อม” และ “สร้าง” ประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์เพื่อนบ้านที่แยกจากกันมิได้

กลายเป็นพลังผลักดันให้มี “ศิลปวัฒนธรรม” รายเดือน ฉบับปฐมฤกษ์ พ.ศ. 2522 และหนังสือเล่มอื่นๆ จำนวนหนึ่ง

ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์ เป็นผลสืบเนื่องของคำถามและความสงสัยตามแนวทางสื่อมวลชน ด้วยการเขียนเล่าเรื่องอย่างง่ายๆ “ไม่วิชาการ” เพื่อคนอ่านทั่วไป

แต่การเรียบเรียงไม่ราบรื่น เพราะความร่วงโรยของร่างกายที่ไม่รื่นรมย์ ซึ่งต้องทำงานหนักทบทวนแก้ไขต่อไปอีกนาน ขณะที่ม่เวลาทำงานเหลือไม่มาก

สุจิตต์ วงษ์เทศ

กันยายน 2568

ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์

สุจิตต์ วงษ์เทศ

บทนำ

ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์ หมายถึง

(1.) เรื่องราวความเป็นมาของบรรพชนทั้งของคนไทยและคน “ไม่ไทย” ในประเทศไทย ซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ที่เคลื่อนไหวไปๆ มาๆ ทั้งในและนอกอาณาเขต ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายพันปีมาแล้ว

(2.) บรรพชนของคนทั้งหลายเหล่านั้นปลูกเรือนเสาสูงอยู่รวมกันเป็นชุมชนหมู่บ้าน แล้วทำมาหากินกระจายไปบริเวณดินดำน้ำชุ่ม แต่บางกลุ่มทำมาค้าขายด้วยการใช้ภาษากลางทางการค้าดินแดนภายใน ซึ่งหลังจากนั้นถูกเรียกว่าสยามหรือชาวสยาม และ

(3.) ชาวสยามบริเวณภาคกลางตอนล่างในภาษาและวัฒนธรรมลุ่มน้ำเจ้าพระยา ถูกยกย่องเป็นกลุ่มเริ่ม

แรกเรียกตนเองและถูกคนอื่นเรียกว่าไทยหรือคนไทย
เมื่อเรือน พ.ศ. 1700

หลักฐานสนับสนุนเรื่องทั้งหมดได้จากผลวิจัยทาง
วิชาการประวัติศาสตร์โบราณคดีและมานุษยวิทยา พบ
ว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์
เมื่อหลายพันปีมาแล้ว ยังทำสืบเนื่องถึงปัจจุบัน ได้แก่

อาหารการกิน “ทำให้เน่าแล้วอร่อย” (เช่น ปลาแดก,
ปลาร้า, กะปิ, น้ำปลา, น้ำพริก, น้ำบูดู ฯลฯ),

ความเชื่อทางศาสนาผี เรื่องขวัญ ว่าคนตาย ส่วน
ขวัญไม่ตาย แล้วกลายเป็นผี,

พิธีศพมีมหรสพสมโภชอีกที่ก่กรึกโครมครื้นเครง
นานหลายวันหลายคืน ฯลฯ

เชื้อชาติไม่มีในโลก

ผลตรวจสอบของนักวิทยาศาสตร์นานาชาติ พบว่า
เชื้อชาติไม่มีจริงในโลก

คนไทย “เชื้อชาติไทย สายเลือดบริสุทธิ์” ไม่มีจริง
แต่เป็นสิ่งที่สมมุติสมัยรัฐชาติเพื่อประโยชน์ทางการเมือง
ชาตินิยมของชนชั้นนำ

ไทยเป็นชื่อทางวัฒนธรรม ดังนั้น คนไทยหรือ
ความเป็นไทยพิสูจน์ไม่ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
แต่ทำความเข้าใจได้จากพัฒนาการดังต่อไปนี้

14 ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์

(1.) ความเป็นคน ย่อมมาก่อนความเป็นไทย เพราะ ก่อนเรียกตนเองว่าไทย ล้วนเป็นคนเท่ากันของอุษาคเนย์และของโลก

(2.) คนกลุ่มหนึ่งเมื่อหลายพันปีมาแล้ว ถูกเรียกจากคนกลุ่มอื่นว่าสยาม (หรือชาวสยาม) ซึ่งเป็นลูกผสมของชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ที่มีภาษาพูดต่างกัน จึงใช้ตระกูลไท-ไต เป็นภาษากลางสื่อสารต่างชาติพันธุ์ และทางการค้าดินแดนภายใน

(3.) ชาวสยามได้ประโยชน์มากจากการค้าเริ่มแรก ระยะไกลทางทะเลระหว่างอินเดีย-สุวรรณภูมิ จึงส่งผลผลิตต้นชาวสยามมังคุดเต็บโตแผ่ขยายทั่วไป โดยเฉพาะทางใต้แม่น้ำแยงซี (บริเวณไซเบีย) กระจายไปตามลุ่มน้ำสาละวิน (พม่า) และลุ่มน้ำโขง (ไทย, ลาว) ทำให้มีพลังสร้างบ้านแปลงเมืองใหญ่โตเป็นรัฐ (ต่อไปข้างหน้า)

(4.) ชาวสยามบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา เมื่อเรือน พ.ศ. 1700 มีศูนย์กลางอยู่เมืองอโยธยา รับศาสนาพุทธเถรวาทแบบลังกา ใช้ภาษาบาลี (นับถือรามเกียรติ์) สร้างสรรค์สิ่งสำคัญคือเรียกตนเองว่าไทย

ไท-ไต ไม่ใช่คนไทย

ไท-ไต ไม่เป็นคนไทยเหมือนคนไทยปัจจุบัน แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบรรพชนคนไทย ดังนี้

(1.) ไท-ไต เป็นชื่อทางวัฒนธรรม ถูกใช้ 2 ความหมาย คือ คนและภาษา ซึ่งอาจแยกกันเคลื่อนไหวโดยไม่จำเป็นต้องไปด้วยกันทุกครั้ง

(2.) คน ไท-ไต เคลื่อนไหวทางใต้แม่น้ำแยงซีเมื่อหลายพันปีมาแล้ว โดยปะปนกับชนเผ่าพื้นเมืองชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งจีนเรียกรวมๆ ว่าเยว่ (คนป่าเถื่อน) หรือไปเยว่ (คนป่าเถื่อนร้อยจำพวก)

(3.) ภาษา ไท-ไต อยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได ซึ่งมีโครงสร้างภาษาที่ง่ายต่อการสื่อสารและมีความเป็นมาเก่าสุดบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของแม่น้ำแยงซี ราว 3,000 ปีมาแล้ว [โดยเทียบกับอายุเครื่องมือเครื่องใช้ในแหล่งของคนพูดไท-ไต ซึ่งเป็นโลหะผสมเรียกสำริด คือ กลองทอง (สำริด) หรือมโหระทึก พบที่มณฑลกว่างสีทางตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ต่อเนื่องทางเหนือของเวียดนาม]

ตระกูลไท-ไต เป็นภาษากลางทางการค้าดินแดนภายในภาคพื้นทวีป ที่กระตุ้นให้มีชาวสยาม (ซึ่งเป็นบรรพชนคนไทยต่อไปข้างหน้า)

ชาวสยามเรียกตนเองว่าไทย

ชาวสยามเรียกตนเองว่าไทย และเรียกประเทศ (อยุธยา) ว่าเมืองไทย (จดหมายเหตุลาลูแบร์)

ไทย เป็นชื่อทางวัฒนธรรม (ไม่ใช่ชื่อเชื้อชาติ) มาจากคำว่า “ไท” ที่ถูกแปลงเป็นภาษาบาลีว่า “เทยฺย” เมื่อเขียนเป็นภาษาไทยต้องมี ย พ่วงท้าย (เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ตามภาษาบาลี) เป็น “ไทย” แต่สมัยแรกๆ ยังไม่ตายตัวจึงพบว่าใช้ปนกันทั้ง “ไท” และ “ไทย”

[ศิลาจารึกหลักที่ 74 วัดช้างค้ำ (ต. เวียง อ. เมืองน่าน จ. น่าน) พ.ศ. 2091 ในหนังสือประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 3 สำนักนายกรัฐมนตรี พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2508 หน้า 202]

คำว่า “ไท” พบต้นตออยู่บริเวณลุ่มน้ำแดง (เวียดนาม) จากนั้นแผ่ไปลุ่มน้ำโขง เช่น ผู้ไท หรือไทดำ ฯลฯ แล้วลงลุ่มน้ำเจ้าพระยา แปลว่าชาว หรือคน เช่น ไทบ้าน หมายถึง ชาวบ้าน หรือคนบ้าน, ไทเวียงจันทน์ หมายถึง ชาวเวียงจันทน์ หรือคนเวียงจันทน์, ไทพวน หมายถึง ชาวพวน หรือคนพวน เป็นต้น

ภาษาบาลีเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาพุทธเถรวาท แบบลังกา ที่ชนชั้นนอโยธยารับจากมอญเมื่อเรื้อน พ.ศ. 1700 (แล้วนับถือสืบเนื่องถึงปัจจุบัน) เริ่มแปลงคำว่า “ไท” ผ่านภาษาบาลี เป็น “ไทย” แต่พบหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรในอยุธยาเรื้อน พ.ศ. 2000

[มีข้อมูลอีกมากในหนังสือ *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย, ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ* ของ จิตร ภูมิศักดิ์ พิมพ์ครั้งแรก โดยโครงการตำราฯ พ.ศ. 2519]

คนไทย เริ่มแรกพบในอโยธยา เรือน พ.ศ. 1700 เป็นชื่อทางวัฒนธรรม (ไม่ใช่ชื่อเชื้อชาติ) หมายถึงคนใน ภาษาและวัฒนธรรมไทย เรียกตนเองว่าไทย มาจากชาว สยามซึ่งเป็นลูกผสมของชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ “ร้อยพ่อพันแม่” เช่น ลาว, มอญ, เขมร, ชวา, มลายู, เวียดนาม, จีน, อินเดีย, อิหร่าน ฯลฯ มีความหลากหลาย และมีความสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่หยุดนิ่งตายตัว

ภาษาไทย มาจากภาษาสยาม ซึ่งเป็นลูกผสมของ ภาษาหลายตระกูล โดยมีแกนกลางเป็นไท-กะได หรือ ไท-ไต แล้วผสมภาษานานาชาติบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น ตระกูลมอญ-เขมร, ชวา-มลายู, พม่า-ทิเบต, ม้ง-เมี่ยน, รวมทั้งจีน, อินเดีย, อิหร่าน ฯลฯ

วัฒนธรรมไทย มาจากวัฒนธรรมสยาม ซึ่งเป็น ลูกผสมของหลายวัฒนธรรมลุ่มน้ำเจ้าพระยา (เช่นเดียวกับ ภาษาไทย) โดยมีแกนกลางเป็นวัฒนธรรมไท-ไต

ประวัติศาสตร์ไทย มาจากประวัติศาสตร์สยาม ประกอบด้วยผู้คนหลายชนเผ่าชาติพันธุ์ที่ผสมกลมกลืน อยู่ปะปนกัน แล้วสมมุติชื่อใหม่ว่าไทย

ประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทย

ต้นเหตุจากชนชั้นนำสมัยก่อนเชื่ออย่างยิ่งว่ามี “คน ไทยแท้ เชื้อชาติไทย สายเลือดบริสุทธิ์” หลังจากนั้นจึง

18 ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์

มีความเคลื่อนไหวสำคัญ 2 เรื่อง เมื่อ พ.ศ. 2482 ดังนี้

(1.) **เปลี่ยนชื่อประเทศ** จากประเทศสยาม เป็นประเทศไทย ตามชื่อเชื้อชาติไทย

(2.) **เปลี่ยนประวัติศาสตร์** จากประวัติศาสตร์สยาม เป็นประวัติศาสตร์ไทย ตามชื่อเชื้อชาติไทย

ประวัติศาสตร์ไทย เป็นประวัติศาสตร์เชื้อชาติของคนเชื้อชาติไทย ซึ่งถูกสร้างใหม่โดยไม่มีหลักฐานวิชาการสนับสนุนทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและมานุษยวิทยา จึงมีเนื้อหาเหมือนนิยายในจินตนาการ ดังนี้

ก. คนไทยแท้ เชื้อชาติไทย สายเลือดบริสุทธิ์ มีถิ่นกำเนิดในดินแดนจีน “อัลไต-น่านเจ้า”

ข. จินรุกรานขับไล่คนไทยแท้อพยพยกโขยงถอนรากถอนโคนลงทางใต้ เข้าสู่ดินแดนไทยปัจจุบัน

ค. สร้างกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรกของคนไทยแท้ เชื้อชาติไทยสายเลือดบริสุทธิ์

ประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทย ถึงสมัยนี้ยังเชื่อเรื่องเชื้อชาติ แล้วยังเชื่อว่าคนไทยแท้มีถิ่นกำเนิดในจีน จึงมีคนไทยแท้ตกค้างในจีน

แต่หลักฐานทางวิชาการรอบด้าน พบว่าทางตอนใต้ของจีนสมัยโบราณไม่มีคนไทย (ตามความหมายเดียวกับคนไทยในประเทศไทย)

(1.) คนพูดภาษาตระกูลไท-กะได หรือไท-ไต มีไม่น้อยทางตอนใต้ของจีน แต่ไม่ใช่คนไทย (ตามความ

หมายถึงเดียวกับคนไทยปัจจุบันในประเทศไทย) เพราะเขาเรียกตนเองตามชื่อชนเผ่าชาติพันธุ์ของตน (โดยไม่เรียก “คนไทย”) ได้แก่

ไตลื้อ-ชาวลื้อ (สิบสองพันนา), ไตอาหม-ชาวฮัสม (ในอินเดีย), ไตมาว-ชาวลุ่มน้ำมาว (ในพม่า), ไทจ้วง-ชาวจ้วง (ในกว๋างสี), ไทเวียงจันทน์-ชาวเวียงจันทน์ (ในลาว), ไทบ้าน-ชาบบ้าน (ทั่วไป)

(2.) ไท หรือ ไต (ทางตอนใต้ของจีน) มี “วีรบุรุษ” หรือผู้นำของตนเอง ซึ่งไม่เกี่ยวกับ “วีรบุรุษ” ไประวัติศาสตร์ไทย

เขาจึงไม่รู้จักพ่อขุนรามคำแหง, พระเจ้าอู่ทอง, พระนเรศวร, พระเจ้าตาก ฯลฯ เนื่องจากไม่ใช่ “วีรบุรุษ” ของเขา เพราะเขา “ไม่ไทย” คือไม่ใช่คนไทยเหมือนประชาชนในประเทศไทย

(3.) ไท, ไต แปลเหมือนกันว่าคนหรือชาว ซึ่งไม่หมายถึงคนไทยอย่างเดียวกับคนในประเทศไทยทุกวันนี้
ทั้งนี้ มีเหตุจากฮั่นเรียกกลุ่ม “ไม่ฮั่น” ทางใต้ของจีน (บริเวณไซบีเรีย) ว่า ฮวน, หมาน, เยว่ หมายถึงเหี้ย, ป่าเถื่อน, ผีป่า ฯลฯ

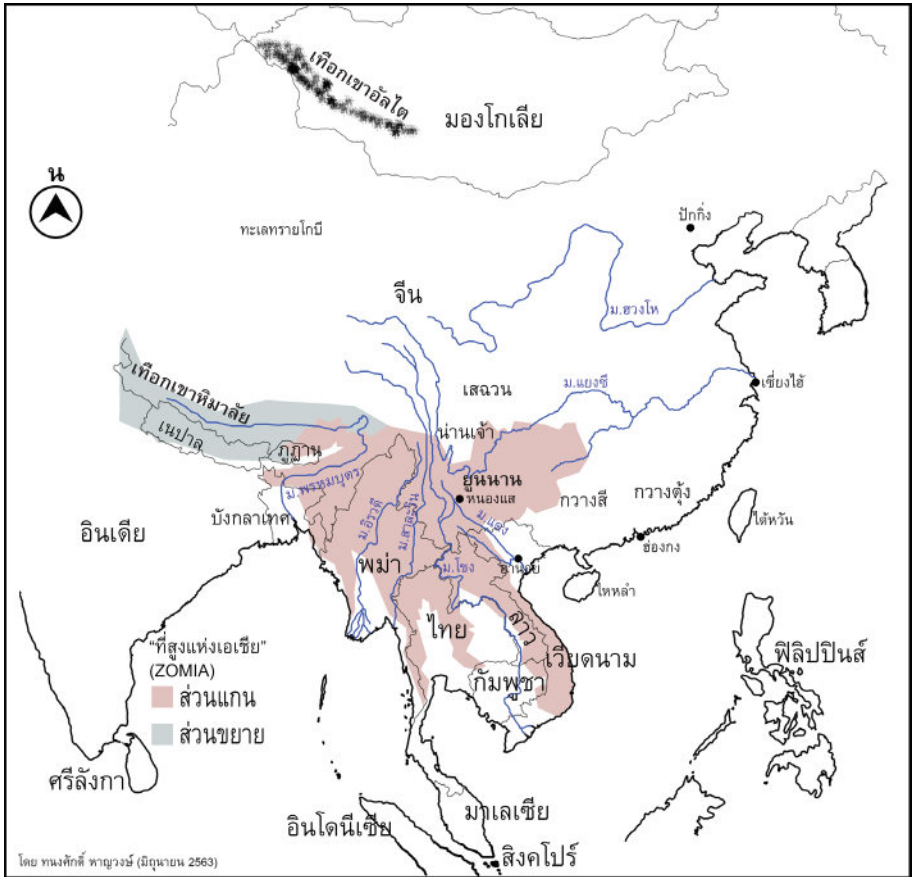
ดังนั้น พวก “ไม่ฮั่น” ตอบโต้พวกฮั่นว่ากูเป็นไท-ไต หมายถึงกูเป็นคน ไม่ใช่เหี้ย ไม่ใช่ป่าเถื่อน ไม่ใช่ผี

[มีข้อมูลอีกมากในหนังสือ *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย, ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อ*

20 ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์

ชนชาติ ของ จิตร ภูมิศักดิ์ พิมพ์ครั้งแรก โดยโครงการ
ตำราฯ พ.ศ. 2519]

(4.) ชาวสยามในอยุธยาเรียกตนเองว่าไทย แล้ว
เหมารวมชาวสยามถิ่นอื่นๆเป็นไทยเหมือนพวกตน
(อยู่ในจดหมายเหตูลาลูแบร์) ว่า “ไทยใหญ่” (ลุ่มน้ำ
สาละวิน ในพม่า) และ “ไทยน้อย” (ลุ่มน้ำโขง ในลาว)
แต่หลักฐานจากวิถีชีวิตจริงไม่เป็นเช่นนั้น เพราะชาว
สยามถิ่นอื่นๆเหล่านั้นไม่เรียกตนเองว่าไทย แต่มีชื่อ
เรียกตนเองต่างหากและหลากหลายอย่างยิ่ง

แผนที่อุษาคเนย์แผ่นดินใหญ่ (ต่อเนื่องจีนและอินเดีย) บริเวณเคลื่อนไหวหลายพันปีมาแล้วของชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ในประวัติศาสตร์ไทยและเพื่อนบ้าน

[แผนที่จาก “คำบอกกล่าว” ในหนังสือรวมข้อมูลวรรณกรรมวิชาการ *ไซเมีย, ไท-ไต ใน “นิธิ เอียวศรีวงศ์”* (สุจิตต์ วงษ์เทศ : บรรณาธิการ) สำนักพิมพ์มติชน พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2568 หน้า (11)]

1.

ชุมชนเริ่มแรก หลายชาติพันธุ์

ชุมชนเริ่มแรกหลายพันปีมาแล้ว ประกอบด้วยชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ที่ผสมกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งล้วนเป็นบรรพชนคนไทย

(1.) ชุมชนเริ่มแรกมีอายุเก่าแก่กว่า 3,000 ปีมาแล้ว

(2.) ประกอบด้วยชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลต่างๆ ได้แก่ มอญ-เขมร, ชวา-มลายู-จาม, จีน-ทิเบต-พม่า, ม้ง-เมี่ยน, ไท-กะได หรือไท-ไต ฯลฯ

(3.) คนในชุมชนเริ่มแรกรู้จักสะสมอาหาร ด้วยการนำปลุกข้าวและเลี้ยงสัตว์ จึงหยุดร่อนเร่แสวงหาอาหารตามธรรมชาติ แล้วปลุกเรือนอยู่รวมกันเป็นชุมชนหมู่บ้าน หลังจากนั้นเรียนรู้เทคโนโลยีและหลอมโลหะ

(4.) นับถือศาสนาผี มีความเชื่อเรื่องขวัญ สืบเนื่อง

จนปัจจุบัน

(5.) พิธีกรรมจำนวนหนึ่งเป็นมรดกตกทอดถึงปัจจุบัน เช่น พิธีกรรมหลังความตาย, พิธีขอฝน และขอความอุดมสมบูรณ์ในพืชพันธุ์ว่านยาข้าวปลาอาหาร ฯลฯ

ดินแดนประเทศไทย (ปัจจุบัน) เมื่อหลายพันปีมาแล้วยังไม่มีประเทศไทย, ภาษาไทย, คนไทย แต่อีกนานถึงจะมี (ต่อไปข้างหน้า)

(1.) **ไม่มีประเทศไทย** เพราะประเทศไทยเพิ่งมี 86 ปีที่แล้ว พ.ศ. 2482 (นับถึง พ.ศ. 2568) ก่อนหน้านั้นชื่อประเทศสยาม

(2.) **ไม่มีภาษาไทย** เพราะภาษาไทยเพิ่งมีบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ราว 850 ปีมาแล้ว หรือเรือน พ.ศ. 1700 (แต่ภาษาไทยมีรากเหง้า ราว 3,000 ปีมาแล้ว อยู่ภาคใต้ของจีน บริเวณมณฑลกว่างสี ต่อเนื่องภาคเหนือของเวียดนาม)

(3.) **ไม่มีคนไทย เชื้อชาติไทย สายเลือดบริสุทธิ์** ทั้งนี้เพราะคนไทยมาจากชาวสยาม ซึ่งเป็นลูกผสมของชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ราว 850 ปีมาแล้ว หรือเรือน พ.ศ. 1700

ส่วนเชื้อชาติไม่มีในโลก แต่ถูกสร้างใหม่ในยุโรปราว 250 ปีมาแล้ว หลัง พ.ศ. 2300 (ตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย) จากนั้นแพร่หลายถึงสยามราว 150 ปีมาแล้ว หลัง พ.ศ. 2400 (ตรงกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น)

1. วิถีชุมชนเริ่มแรก

ชุมชน หรือหมู่บ้าน มีขึ้นเมื่อคนปลูกเรือนเป็นหลังๆ อยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ เรียกบ้าน เพื่อมีกิจกรรมร่วมกัน ในชีวิตประจำวันและตามวิถีชุมชน

คนเมื่อหลายพันปีมาแล้ว ล้วนเป็นมนุษยชาติในโลกที่บอกไม่ได้ว่าเป็นใครมาจากไหน? พูดภาษาอะไร? ทั้งนี้เพราะไม่พบหลักฐานด้านภาษาและวัฒนธรรม [ในโลกนี้ไม่มี “เชื้อชาติ” และสมัยหลายพันปีที่แล้วไม่มีชาติ หรือรัฐชาติ]

ในประเทศไทย โครงกระดูกมนุษย์ชุดแรก (มี 2 โครง) อายุราว 3,000 ปีมาแล้ว ขุดพบตามหลักวิชาโบราณคดีแบบสากล “โครงการสำรวจเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์ ไทย-เดนมาร์ก ใน พ.ศ. 2503-2505” เมื่อ 64 ปีที่แล้ว พ.ศ. 2504 (ที่บ้านเก่า ต. บ้านเก่า อ. เมืองฯ จ. กาญจนบุรี) เป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมเริ่มแรกกลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นฐานบริเวณแคบๆ ลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นบรรพชนคนไทย (ต่อไปข้างหน้า)

เรือน หมายถึงที่อยู่อาศัยเป็นหลังๆ ปัจจุบันมักเรียกบ้าน (house) เรือนของคนทั่วไปปลูกด้วยไม้ไผ่ ซึ่งพบทั่วไป ส่วนเรือนของชนชั้นนำทำจากไม้เนื้อแข็ง ไม่พบทั่วไป

บ้าน หมายถึง เรือนหลายหลังอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

โครงกระดูกมนุษย์ชุดแรก (2 โครง) อายุราว 3,000 ปี
มาแล้ว ขุดพบ พ.ศ. 2504 ที่บ้านเก่า ต. บ้านเก่า อ. เมืองฯ
จ. กาญจนบุรี

[ภาพจาก *Archaeological excavation in Thailand*.
Copenhagen: Munksgaard, 1967-1969 (2510-2512)]

ตรงกับปัจจุบันเรียกหมู่บ้าน (village)

[สองคำนี้ปัจจุบันใช้ปนกัน และบางที่ใช้รวมกันว่า “บ้านเรือน” ตรงกับ house แล้ว ผู้คนใหม่ว่า “หมู่บ้าน” ให้ตรงกับ village หรือชุมชน (community)]

เรือนเสาสสูง เป็นที่อยู่อาศัยทั้งบริเวณหุบเขาและทุ่งราบ ตั้งแต่ตอนใต้ของจีนจนถึงหมู่เกาะ

[ปัจจุบันในไทยภาคกลางเรียกเรือนเสาสสูงว่า “เรือนไทย” ส่วนภาคอื่นๆ เรียกชื่อต่างๆ ออกไป แต่ทั้งหมดสืบเนื่องจากเรือนเสาสสูงหลายพันปีมาแล้ว]

เสาสสูง หมายถึง เรือนมีต้นเสาและมีหลังคาตั้งบนต้นเสา แล้วยกพื้นสูงอยู่ใต้หลังคาคลุ่ม ส่วนใต้พื้นเรือนถึงพื้นดิน เรียกใต้ถุน (ถุน เป็นคำดั้งเดิม แปลว่า ข้างใต้, ข้างล่าง)

หลังคาเรือน มีไม้ไขว่กันเป็นเทคโนโลยีค้ำยันด้วยไม้ไผ่สองลำ เพื่อป้องกันหลังคายุบลง ซึ่งคนบางกลุ่มเรียกไม้ไขว่กันอย่างนี้ว่า “กาแล” พบในทุกเผ่าพันธุ์ แต่บางกลุ่มใช้ส่วนไขว่กันเป็นที่แขวนหัวสัตว์เพื่อเซ่นผี เช่น หัวควาย เป็นต้น

ใต้ถุน หมายถึง บริเวณใต้พื้นเรือนถึงพื้นดิน เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนตลอดวันตั้งแต่เช้าถึงค่ำ (ก่อนขึ้นไปนอนบนเรือนเพื่อป้องกันสัตว์ร้าย) ได้แก่ ข้าง, เสือ, หมี่, หมู, หมาก, ตะขบ, แมงป่อง ฯลฯ

กิจกรรมประจำวัน เช่น หุงหาอาหาร, ตีหม้อ, ทอผ้า, เลี้ยงเด็กที่เป็นลูกหลานในชุมชน, คอกวัวคอกควาย เลี้ยงสัตว์, ฯลฯ

ไต้ถุ่นไม่ได้มีไว้ห็น้ำท่วม (ตามที่บอกกันต่อๆ มาจนปัจจุบัน) เพราะเรือนของคนบนที่สูงในหุบเขาที่น้ำไม่เคยท่วมก็ล้วนไต้ถุ่นสูงเพื่อทำกิจกรรมชีวิตประจำวัน ส่วนบริเวณที่ราบลุ่มย่อมมีน้ำท่วมถึงไต้ถุ่น แล้วคนห็น้ำท่วมขึ้นไปอยู่บนเรือนโดยไม่ได้มีเจตนาตั้งแต่แรกทำไต้ถุ่นสูงไว้ห็น้ำ

ศาสนาผี เป็นความเชื่อของคนสมัยดั้งเดิมตั้งแต่ก่อนมีชุมชน และยังเร่ร่อน หาอาหารตามธรรมชาติ โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ทุกอย่างทั้งหมดไม่ว่าดีหรือร้ายเกิดจากการกระทำของผีทั้งนั้น โดยผีกับคนติดต่อสื่อสารกันได้ด้วยการเข้าทรงผ่านร่างทรงซึ่งเป็นหญิง

ผีใหญ่สุดอยู่บนฟ้าเรียก**ผีฟ้า** ต่อมาเรียกอีกชื่อว่า**แถน** (เป็นคำกลายที่รับจากจีนว่า “เทียน” แปลว่า ฟ้า) คุ้มครองดิน เรียก**ผีดิน**, คุ้มครองน้ำ เรียก**ผีนน้ำ**, คุ้มครองดงป่า เรียก**ผีดงผีป่า** ฯลฯ (เท่ากับเป็นเจ้าของดินน้ำดงป่า ต้นทางคำว่าพระเจ้าแผ่นดิน)

เชื่อเรื่องขวัญ (ไม่มีวิญญาณ) ว่าขวัญมีในคน, สัตว์, พืช, สิ่งของ, เครื่องมือเครื่องใช้, อาคารสถานที่ ฯลฯ จึงมีพิธีทำขวัญเพื่อป้องกันเหตุไม่ดี

เชื่อว่าเมื่อมีคนตาย ส่วนขวัญของคนนั้นไม่ตาย

ถูกเรียกว่าผี (ขวัญ) ยังมีวิถีปกติ (เหมือนเมื่อมีชีวิต) แต่อยู่ต่างมิติที่จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น เคลื่อนไหวได้ (หมายถึงไม่มีเวียนวายตายเกิด)

หญิงเป็นใหญ่ในพิธีกรรมทางศาสนาผี (ด้วยการเป็น “ร่างทรง” ของผีฟ้า) และเป็นหัวหน้าเผ่าพันธุ์เรียกแม่, เจ้าแม่ รวบอำนาจรวมศูนย์ด้วยการอ้างผี จึงมีอำนาจเหนือชาย แล้วสืบทอดทางฝ่ายหญิง เพราะหญิงเป็นแม่ให้กำเนิดลูก และเป็นเจ้าของบ้านกับที่ดิน ดังนั้นในพิธีแต่งงานหญิงเป็น “นาย” เรียกเจ้าสาว ส่วนชายเป็น “ขี้ข้า” (ของหญิง) เรียกเจ้าบ่าว ต้องไปอยู่รับใช้บ้านของฝ่ายหญิง

การเป็น “ร่างทรง” ของผีฟ้า ทำให้หญิงได้รับการยกย่องเสมือนผีฟ้า ดังนั้นคำทำนายโดยร่างทรงถูกเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงจากผีฟ้า

นอกจากนั้นหญิงเป็นเจ้าของวัฒนธรรม เช่น งานช่างต่างๆ, เครื่องดีดสีตีเป่า ฯลฯ

ต้นข้าวได้รับยกย่องเป็นเพศหญิง เรียกแม่ข้าว คือ ผีแห่งข้าว หรือเจ้าแม่แห่งข้าว ที่คุ้มครองพันธุ์ข้าว, ต้นข้าว, นาข้าว เมื่อถึงฤดูทำนาต้องมีพิธีสู่ขวัญแม่ข้าว เพื่อขอความอุดมสมบูรณ์ (ปัจจุบันยังทำพิธีสืบเนื่องเรียก “แรกนาขวัญ”)

สัตว์ที่ได้รับยกย่องมีพลังเหนือธรรมชาติ ได้แก่ หมา, กบ, งู, จระเข้, ตะกวด ฯลฯ **หมา** เป็นสัตว์นำทาง

สังขวิญญ์ของชนชั้นนำของเผ่าพันธุ์ขึ้นฟ้ารวมพลกับ
ผีฟ้า กบ เป็นสัตว์น้ำน้ำฝนสู่ชุมชนให้คนทำนาทำไร่
อุดมสมบูรณ์ ฐ เป็นผู้คุ้มครองน้ำและดิน เช่นเดียวกับ
จระเข้ และตะกวด

[ปัจจุบันประเทศไทยนับถือ “ศาสนาไทย” เป็น
ศาสนาผสม “ผี-พราหมณ์-พุทธ”, ยกย่องฐในชื่อ
พญานาค, เชื่อผีฟ้าผีแถนและมีจุดบังไฟขอฝนจากผีแถน
ผีฟ้า, เชื่อเรื่องขวัญ จึงมีพิธีทำขวัญทั่วประเทศ แต่เรียก
วิญญ์ญาณ เพราะปนกับความเชื่อในพราหมณ์, พุทธ
จนลืมนึกว่าแท้จริงคือขวัญ ฯลฯ]

ลานกลางบ้าน เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ใช้ทำพิธีกรรม
หลายพันปีมาแล้วสืบเนื่องถึงปัจจุบัน (แต่เรียกชื่ออย่าง
อื่น ได้แก่ ศาลากลางจังหวัด, ศาลากลางบ้าน, ป่าแหว่,
ป่าช้า ฯลฯ) ดังนี้

(1.) ลานกลางบ้านเป็นชื่อเรียกสมัยเริ่มแรกหลาย
พันปีมาแล้ว หมายถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน แต่สมัย
หลังเปลี่ยนไปไม่อยู่ตรงกลางบ้านเสียทีเดียวก็ได้ เช่น
บริเวณปัจจุบันเรียก ศาลตายาย, ศาลปู่ตา เป็นต้น

(2.) ที่ฝั่งศพชนชั้นนำและโคตรตระกูลเดียวกัน ซึ่ง
ได้รับยกย่องเป็น “ผีบรรพชน”

(3.) ศูนย์รวมพิธีกรรมของชุมชน เพื่อขอความมั่งคั่ง
อุดมสมบูรณ์ในข้าวปลาอาหาร และขอความคุ้มครองให้
พ้นจาก “ผีร้าย” โรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง

บ้านผีเมืองน้อง หมายถึง บ้านเมืองเครือญาติ อย่างไม่เจาะจงว่าบ้านเมืองไหนเป็นพี่หรือเป็นน้อง เว้นเสียแต่จะเป็นที่ยอมรับยกย่องนับถือกันเอง ดังมีภาษาปากในสมัยหลังเรียกผู้เป็นใหญ่ว่าลูกพี่ แล้วเรียกบริวารว่าลูกน้อง แต่บางทีเรียกความสัมพันธ์อย่างนี้ว่าเจ้าพ่อกับลูกน้อง โดยผู้ชนะเป็นเจ้าพ่อ ต้องอุปถัมภ์คุ้มครองผู้แพ้ซึ่งเป็นลูกน้อง

หลากหลาย แต่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วยชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ โดยไม่มีกลุ่มใดเป็นคนส่วนใหญ่ เพราะมีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน หรือเรียกวัฒนธรรมร่วม

แต่งงาน ชายอยู่บ้านหญิง เรียก “เขยเข้าบ้าน” เพื่อให้ลูกเขยเป็นบ่าวงาน ทำงานรับใช้บ้านเจ้าสาว จนกว่าพ่อแม่และเครือญาติของเจ้าสาวจะพอใจว่าไม่ขี้เกียจ ถึงจะยอมให้แต่งงานเป็นผัวเมีย แล้วแยกครัวขึ้นเรือนใหม่

พิธีศพหลายวัน มีการละเล่นสนุกสนานรื่นเริงด้วยการร้องรำทำเพลง เพื่อเรียกขวัญที่หายไปให้กลับคืนร่างเดิม เพราะเชื่อว่าคนที่นอนนิ่งอยู่นั้นขวัญหายหรือขวัญหนีไปชั่วคราว อีกไม่นานจะกลับมาคืนร่างเดิมเป็นปกติ

โลงไม้ ที่พบในถ้ำเป็นสัญลักษณ์ของเรือที่เอียนและขลัง สำหรับเชิญขวัญคนตายข้ามห้วงน้ำกว้างใหญ่ขึ้นฟ้าไปรวมพลเป็นผีฟ้า เพื่อคุ้มครองคนยังไม่ตายในชุมชน

ไม้และหิน ทำเครื่องมือเครื่องใช้ก่อนรู้จักโลหะ

หินตั้ง ในวัฒนธรรมหินใหญ่ (Megalith) หมายถึง

การใช้หินเป็นสิ่งบอกเขตที่เฮียนและขลัง นอกจากนั้นยังเป็น “ร่างเสมือน” สัญลักษณ์ของสิ่งมีชีวิต

ภาพเขียนบนเพิงผาหรือผนังถ้ำ แสดงเงาของ ผี(บรรพชน) พร้อมเงาของพืช, สัตว์, สิ่งของที่ถูกใช้งานในเมืองผี ทั้งนี้เนื่องในพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ในพืชพันธุ์ว่านยาข้าวปลาอาหารเลี้ยงชุมชน (จึงไม่ใช่งานศิลปะตามความเข้าใจของโลกปัจจุบัน) สถานที่ที่มีภาพเขียนเป็นบริเวณพิธีกรรมของชุมชนหลายพันปีมาแล้ว (เช่น ภาพเขียนที่ผาแต้ม อ. โขงเจียม จ. อุบลราชธานี, ภาพเขียนที่ประตูปา อ. แม่เมาะ จ. ลำปาง)

เครื่องดนตรีไม้ไผ่และโลหะ ได้แก่ กระบอกไม้ไผ่ (ต้นทางระนาด), กลองสำริด (หรือมโหระทึก) ต่อมาภายหลังเรียกฆ้อง มีหลายขนาด ประโคนดีมีเสียงศักดิ์สิทธิ์ดังกังวาน สื่อสารกับผีหรือเทวดา

พ่อนระบ่ำรำเต้น กางแขน ถ่างขา ย่อเข้าเป็นมุมฉาก เรียกท่ากบ ได้จากท่าเลียนแบบกบศักดิ์สิทธิ์ ส่วนพ่อนเก่าสุดเรียกยี่ด-ยุบ หมายถึง ทำยี่ด (ทำเข้าตรง) กับ ทำยุบ (ทำย่อเข้า) พบลายเส้นสลักบนขวานสำริด ในภาคเหนือของเวียดนาม ราว 3,000 ปีมาแล้ว

ผ้าผืนเดียว (หรือเตี่ยวพันกาย) หมายถึงผ้าผืนเล็กแต่ยาว หรือผ้าแถบยาว แต่เล็ก และแคบ ใช้ห่มพันรอบเอวแล้ววัดลอดหว่างขาไปเหน็บไว้ข้างหลัง บางทีเรียกเตี่ยวหรือผ้าเตี่ยว

นั่งยอง ๆ ชันเข้า คือ นั่งโดยวิธีตั้งเข้าหรือชันเข้า ทั้งสองข้างไม่ให้กันถึงพื้น หรือนั่งกันติดพื้นโดยวิธียกเข้าทั้งสองข้างตั้งขึ้น

นอบน้อม ถ่อมตน เหตุจากยอมจำนนต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ (คือผี)

เคี้ยวหมาก ในชีวิตประจำวัน พบหลักฐานในเอกสารจีน 2,000 ปีมาแล้วว่าพวกหมาน (หมายถึง คนป่าเถื่อน) มีเผ่าฟันดำ เพราะเคี้ยวหมากย้อมฟันจนดำทั้งปาก ตั้งแต่เมณฑลยูนนาน ลงไปทางทิศใต้ (ถึงชายฝั่งทะเลและหมู่ เกาะ)

[ยูนนานดั้งเดิม (ก่อนถูกผนวกรวมเข้ากับจีน) ไม่เป็นอัน แต่เป็นฮวน หรือหมาน ที่พวกฮั่นดูถูกเหยียดหยามว่าป่าเถื่อน ล้วนมีวัฒนธรรมร่วมอุษาคเนย์]

มวย มวยเป็นวัฒนธรรมร่วมอุษาคเนย์ เกี่ยวกับการต่อสู้ด้วยอวัยวะในตัว เช่น มือ, ตีน, แขน, ขา

ตะกร้อ วัฒนธรรมร่วมอุษาคเนย์ เป็นลูกกลมทำด้วยหวาย สานเป็นตาๆ ใช้เตะด้วยลีลาต่างๆ หรือไขกด้วยหัวกับหัวไหล่

ทำนา เป็นอาชีพหลักเพื่อปลูกข้าวไว้หุงกินกับปลาเป็นอาหารหลัก เรียกข้าวปลาอาหาร

จับช้างป่า โพนช้างเป็นพิธีกรรมจับช้างป่าด้วยหนังปะกำ พบหลักฐานเป็นภาพสลักบนเครื่องใช้สำริด รูปคนนั่งคร่อมบนหลังช้าง ถือหนังปะกำในมือขวา ในพิธี

โพนช้าง หรือจับช้างป่า (ภาพสลักจากเครื่องใช้สำริด)
2,500 ปีมาแล้ว

[จากหนังสือ โนนหนองหอย แหล่งผลิตกลองมโหระทึกใน
ประเทศไทย ข้อมูลจากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอย
ต. นาอุดม อ. นิคมคำสร้อย จ. มุกดาหาร ระหว่าง พ.ศ. 2551-
2553 พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักศิลปากรที่ 9 อุบลราชธานี กรม
ศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (ไม่บอกปีที่พิมพ์) หน้า 208-210]

34 ประวัติศาสตร์ไทยหลายชาติพันธุ์

โพนช้าง ราว 2,500 ปีมาแล้ว หรือมีแล้วก่อน พ.ศ. 1

น่าเชื่อว่าเป็นบรรพชนของชาวกูยหรือกวยเมื่อหลายพันปีมาแล้ว รวมทั้งชนเผ่าพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ที่ชำนาญจับช้างแล้วส่งต่อคำบอกเล่าเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์การโพนช้างเข้าสู่บ้านเมืองน้อยใหญ่สมัยหลังๆ [ตกค้างสืบเนื่องถึงทุกวันนี้ที่ลุ่มน้ำมูล (และที่อื่นๆ) ปัจจุบัน]

การค้าทางบก-ทางทะเล พบทั่วไปทั้งภูมิภาค

การค้าทางบกโดยเฉพาะแนวเหนือ-ใต้ พบหลักฐานทั่วไป ได้แก่ หม้อสามขา, ดีเอ็นเอจากลุ่มน้ำฮวงโห พบที่ปางมะผ้า (แม่ฮ่องสอน) ฯลฯ

การค้าทางทะเลเลียบชายฝั่งทั่วภูมิภาคโดยกลุ่มชนชาวน้ำ (หนังสือมหาสมุทรอินเดีย ของ ธิดา สาระยา สำนักพิมพ์เมืองโบราณ พ.ศ. 2554)

ชาวมลายูตั้งถิ่นฐานอยู่ตามชายฝั่งทะเลตั้งแต่คาบสมุทรสุวรรณภูมิลงไปถึงหมู่เกาะ มีความชำนาญเดินเรือทะเลขนาดเล็กที่มีทุ่นกันคลื่น (หรือ perahu ในภาษามลายูตอนล่าง) เลียบชายฝั่งไปได้ไกล

น่าจะเป็นกลุ่มชนที่มีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนสิ่งของสินค้าต่างๆ ในภูมิภาคอุษาคเนย์ เช่น กลองสำริดจากจีน, เวียดนาม ไปจนถึงคาบสมุทรมลายู, หมู่เกาะชวา, และ ฯลฯ

[จากบทความเรื่อง “สังเขปประวัติศาสตร์มลายู

ปัตตานี” พิมพ์ในหนังสือ *มลายูศึกษา* ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาชนมลายูมุสลิมในภาคใต้ โดย นิธิ เอียวศรีวงศ์ สำนักพิมพ์อมรินทร์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550 หน้า 19]

ข้าว เป็นอาหารหลักในชีวิตประจำวันของคนอุษาคเนย์เมื่อหลายพันปีมาแล้ว แต่ช่วงเวลาก่อนรู้จักกินข้าว คนทั้งหลายกินพืชและสัตว์ที่หาได้จากธรรมชาติ เช่น เผือก, มัน, กลอย และกุ่ม, หอย, ปู, ปลา ฯลฯ

ข้าวเป็นคำในตระกูลไท-ไต ที่กลายจากคำว่าเข้า แปลว่าปี (เช่น อายุ 19 เข้า หมายถึง อายุ 19 ปี) เนื่องจากทำนาปลูกข้าวต้องพึ่งพาธรรมชาติปีละครั้ง โดยเฉพาะน้ำฝนที่ตกมาปีละหนในฤดูฝน จึงเรียกผลผลิตชนิดนี้ว่าเข้า (ปี) นานไปกลายเป็นข้าวจนทุกวันนี้

ต้นข้าวเป็นพืชตระกูลหญ้าอย่างหนึ่ง มีขึ้นทั่วไปเป็นธรรมชาติเหมือนหญ้าชนิดอื่นๆ ในโลก แต่สมมุติเรียกกันว่าข้าวป่า (เช่นเดียวกับพืชผลธรรมชาติชุดแรกๆ ก็เรียกด้วยคำว่าป่าทั้งนั้น) ส่วนการคิดทำข้าวป่าเป็นข้าวปลูกตั้งแต่เมื่อไร? ยังกำหนดแน่นอนไม่ได้ แต่นักโบราณคดีขุดพบซากเมล็ดข้าวปลูก (ถ้าผีแมน จ. แม่ฮ่องสอน) มีอายุราว 10,000 ปีมาแล้ว

ข้าวเก่าแก่สุดในไทย ที่คนกินครั้งแรก ราว 7,000 ปีมาแล้ว (บางตำราว่านานมากกว่านี้) พบหลักฐานในไทยเป็นเมล็ดข้าวจากถ้ำปุงฮุง จ. แม่ฮ่องสอน เป็นประเภท

ข้าวไร่ที่เจริญงอกงามบนที่สูง มีทั้งข้าวเหนียวเมล็ดใหญ่ (Large Type) จัดเป็นพวกชวานิกา (Javanica) และข้าวเจ้าเมล็ดเรียว (Slender Type) จัดเป็นพวกอินดิกา (Indica)

ข้าวเหนียว หรือข้าวหนึ่ง เป็นข้าวเมล็ดป้อม ตระกูลข้าวเก่าแก่ในไทยและสุวรรณภูมิ เป็นอาหารหลักของคนทุกชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์ (เมื่อรับศาสนาจากอินเดียสมัยหลังๆ ยังเป็นอาหารหลักของพระสงฆ์ในวัดด้วย)

ราวหลัง พ.ศ. 1000 พบแลกเปลี่ยนข้าวเหนียวผสมดินเหนียวในแผ่นอิฐสร้างเจดีย์แบบทวารวดีทั่วลุ่มน้ำเจ้าพระยา และที่อื่นๆ ทั่วประเทศ

[ดูบทความเรื่อง แหล่งกำเนิดและการแพร่กระจายของข้าวที่ปลูกในทวีปเอเชีย ของ วาตาเบะ ทาดาโยะ แปลโดย สมศรี พิทยากร พิมพ์ในหนังสือ *ญี่ปุ่น-ไทย-อุษาคเนย์* บรรณาธิการโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ ฮายาโอะ ฟูกุยะ จัดพิมพ์โดยโครงการ Core University ธรรมศาสตร์-เกียวโต ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2541 หน้า 75-109]

ภาคใต้ของไทยคนกินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักเมื่อหลายพันปีมาแล้ว พบหลักฐานงานบุญเดือนสิบต้องทำข้าวต้มลูกโยนจากข้าวเหนียวเพื่อเลี้ยงผีบรรพชน (เรียก “ชิงเปรต”) นอกจากนั้นพิธีแต่งงานต้องหุงข้าวเหนียว